

Hodnotenie škôd a pokrízová dokumentácia

Kvalita a rýchlosť prvotnej stabilizácie a zaevidovania škôd rozhoduje o tom, v akom rozsahu sa kultúrne dedičstvo podarí pre budúce generácie zachrániť.

1. Prvotné posúdenie situácie a bezpečnosť

Absolútnou prioritou je vždy záchrana osôb a osobná bezpečnosť. Vstup do zasiahnutého priestoru (tzv. nebezpečnej zóny) je povolený až po oficiálnom uvoľnení miesta zásahovými zložkami (hasičmi či políciou).

Hlavné zásady pred vstupom do objektu:

- Členovia tímu musia mať oprávnenie na vstup a pri sebe minimálne jeden komunikačný prostriedok (mobil, vysielacu).
- V nebezpečnej zóne sa **nikdy nepohybujte sami**, vždy privolajte posilu.
- Je povinné použiť **osobné ochranné pracovné prostriedky (OOPP)** – prilbu, reflexnú vestu, pevné topánky, prachové masky (respirátory), ochranné rukavice a okuliare, prípadne lekárničku.

2. Zásady dokumentácie škôd na mieste

Dokumentácia škôd sa musí začať čo najskôr po zaistení bezpečnosti. Dôležité pravidlo pre zloženie tímu: **„Tolko ľudí, koľko je nevyhnutné, no tak málo, ako je len možné“.**

Osoby poverené dokumentáciou musia byť odborne zdatné a psychicky aj fyzicky odolné. Ak civilné osoby (kurátori/reštaurátori) nemajú z bezpečnostných dôvodov prístup do budovy, odporúča sa **požiadať zasahujúcich hasičov alebo policajtov, aby fotografie interiéru a poškodenia urobili za nich.**

Odporúčania pre prácu s formulárom a zápisom v teréne:

- Urobte čo najviac kvalitných fotografií budovy a škôd z rôznych perspektív – od celkových záberov miestností až po makrodetaily poškodenia konkrétnych predmetov.
- Čísla fotografií si zaznačujte priamo do pôdorysu budovy, aby ste neskôr vedeli priradiť vizuálny stav k miestu.
- Pri písaní poznámok a vyplňaní formulárov na podložke **používajte výhradne ceruzky (obyčajné/farebné), striktne sa vyhnite guľôčkovým perám** (pozn.: v dyme, vlhku alebo pri zatečení vody sa atrament z pera rozpíja a text sa stáva nečitateľným).
- Využívajte smartfónové aplikácie na zaznamenanie presných geokoordinátov, kompasu či 3D skenovania priestoru (napr. aplikáciu *Scaniverse*).

3. Klasifikácia stupňa poškodenia predmetov

Definujeme tri úrovne (stupne) rozsahu poškodenia zbierok, ktoré dokumentátor zapisuje do formulára:

- **Stupeň 1 (Zanedbateľné):** Poškodenie predmetu sa pri manipulácii nezhoršuje. Predmet je možné bežne prenášať a nevyžaduje si extrémne opatrnú manipuláciu.
- **Stupeň 2 (Stredne ťažké):** Pri pokojnom a veľmi opatrnom zaobchádzaní sa poškodenie nezhorší. Avšak pri hrubej alebo nešetrnej manipulácii hrozí okamžité zhoršenie stavu.
- **Stupeň 3 (Ťažké):** Stav predmetu je natoľko kritický, že existujúce poškodenie sa bude zhoršovať aj pri maximálne opatrnom a svedomitom zaobchádzaní.

Formulár na hodnotenie škôd a rizík zbierkových predmetov po krízovej situácii

Šablónu formulára nájdete na [webovej platforme ochranakulturnehodeditstva.sk](http://webovejplatformeochranakulturnehodeditstva.sk)

Koncepcia a ergonomické prvky šablóny v Exceli:

1. **Záhlavie a identifikačné údaje (Metadata):** Hneď pod hlavným názvom sa nachádzajú jasne ohraničené a opticky oddelené bunky pre *Dátum*, *Meno hodnotiteľa*, *Názov objektu* a *GPS súradnice*. Tieto bunky majú jemné sivé pozadie pre rýchle zacielenie pohľadu.
2. **Integrovaná rýchla pomôcka (Legenda v žltom boxe):** Priamo v pravom hornom rohu hneď vedľa identifikačných údajov je ukotvený **výrazný svetložltý box**, ktorý slúži ako okamžitý ťahák v teréne. Hodnotiteľ okamžite vidí príklady pre *Druh škody* a presné definície pre *Stupne 1, 2 a 3*. Obsahuje aj pripomienku, aby sa zápis robil prednostne ceruzkou.
3. **Vzorové riadky pre okamžité pochopenie (Modrosivé bunky):** Prvé dva riadky tabuľky sú predvyplnené reálnymi krízovými scenármi z múzejnej praxe (zatečená olejomalba a premočená historická kniha). V stresovej situácii to slúži ako okamžitá vizuálna ukážka pre personál, ako stručne a vecne zapisovať dáta.
4. **Optimalizácia pre tlač na podložku (30 prázdnych riadkov):** Zvyšok šablóny tvoria čisté riadky s **nadštandardnou výškou riadkov (30 bodov)** a zapnutým zalamovaním textu. To umožňuje pohodlné, rýchle a čitateľné zapisovanie rukou aj v rukaviciach priamo na pevnej podložke s klipom.
5. **Rozloženie stĺpcov podľa logiky dopytu:**
 - o *ID / Číslo, Miestnosť/Umiestnenie, Inventárne číslo, Názov/Popis predmetu*

- o **Druh škody** (napr. mokrý, zhorený, deformovaný, rozbitý, plesň)
- o **Rozsah škody & Stupeň** (stĺpec „Stupeň“ je vycentrovaný a stučený pre jasnú klasifikáciu prioritizácie zásahu reštaurátorov)
- o **Primárne & Sekundárne riziká** (napr. uvoľnenie gleja vs. rozvoj plesní do 48 hodín)
- o Číslo fotografie, Okamžité opatrenie / Poznámka

Odporúčanie pre implementáciu:

Vytlačte si 5–10 kusov tohto formulára v papierovej podobe (najlepšie na tvrdší papier) a vložte ich spolu s tromi obyčajnými mäkkými ceruzkami (typ 2B alebo B) priamo do **krízového kufra** vašej inštitúcie. Zároveň uložte digitálny súbor na cloud pre prípadné online plnenie cez tablety priamo na zhromaždisku.

Zdroj: KELLNER, Elke, ed., 2026. *Notfallmanagement in Museen und Kulturerbe-Institutionen*. Viedeň: ICOM Österreich. Licensed under CC BY-NC 4.0.